

Oponentní posudek bakalářské práce

Název práce: Kresba dítěte autismem

Autorka práce: Monika Černá

Vedoucí práce: PhDr. Hana Sotáková

Autorka se zajímá o autismus, a proto si za svého školitele zvolila dr. Sotákovou, která má teoretické i praktické zkušenosti s jedinci s poruchami autistického spektra. Z pestré palety možných okruhů, které téma autismu nabízí pro zkoumání, si vybrala kresbu. Ta se používá pro diferenciální diagnostiku (tzn. typické znaky kresby dětí s autismem), má svůj význam také v praktické práci s osobami s autismem, např. pro sebevyjádření či zpracování konfliktních momentů, které jedinec s PAS není schopen verbálně vyjádřit. Proto zaměření tématu vítám, domnívám se, že nejsou na ještě všechny otázky, jak kreslí děti s autismem, nalezeny odpovědi.

Práce je tradičně dělena na teoretickou a empirickou část, v souměřitelném poměru a na horní hranici doporučeného rozsahu. Některé pasáže, týkající se autismu (tj. první kapitola), jdou k jiným tématům, proto nemusely být takto široce pojímány (např. intervence, včetně strukturovaného učení). Druhá kapitola se týká dětské kresby a jejího vývoje. Třetí kapitola, kresba u dětí s autismem, je tou nejdůležitější a můžeme ji považovat za předpolí empirické části.

S literaturou autorka pracuje standardně, škoda jen, že nehledala literární prameny v zahraniční literatuře, určitě by se našly. A to i ve vztahu k možnosti, kterou studenti psychologie mají, tj. využívání databáze PsycInfo k vyhledávání zahraniční literatury. Celkový přístup k literatuře je spíš kompilační než kritický.

Empirická část je postavena na analýze získaných kreseb dvou sedmiletých dětí s poruchami autistického spektra. První zkoumanou osobou je dívka, s dg. autismu, druhou chlapec s dg. Aspergerova syndromu.

Autorka si stanovuje cíle, které jsou poměrně obecné či široké: popsat jevy, které se vyskytují v kresbách, porovnat je s běžným vývojem (cíl č. 1) i jevy nacházející se v kresbě dětí s PAS (cíl 2 a 3 - trochu mi splývají v jeden) a konečně čtvrtý cíl, „analyzované jevy uvést do souladu s kazuistikami dětí“ (prosím autorku o přesnější vyjádření tohoto cíle při obhajobě). Proto ani nejsou pregnantně hodnoceny v závěru práce, jak býváme zvyklí, v samostatné části textu, nýbrž se odpovědi na tyto otázky průběžně prolínají v analýzách kreseb.

V podkapitole věnované sběru dat autorka seznamuje s průběhem výzkumu. Pokud tomu dobře rozumím, autorka sebrala již nakreslené obrázky, které byly dětmi vytvořeny spontánně a doplnila je rozhovory s dětmi – rodiči – učiteli. Škoda, že nebylo pracováno se samotným procesem kreslení, který může obohatit informace o dítěti. Údaje od rodičů a učitelů nebyly analyzovány, pravděpodobně sloužily pro větší obeznámení se s dítětem a jeho kreslením. To je možné, mělo to však být postiženo v textu, že se jinak s nimi neparovalo.

Analýza kreseb je popisem sebraných obrázků, u každého dítěte se pracuje se čtyřmi tématy, které jsou opakovány (Postava, Oblečení, Symboly, Rozvrh u dívky, u chlapce pak Mapy, Traktory, Co děti nesmějí, Přístroje). Kapitolám by prospělo, kdyby autorka pracovala ještě s podkategoriemi, text by byl více přehledný. V textech jsou zařazeny srovnávací údaje s běžným vývojem kresby, ale také s projevy kreseb dětí s autismem. Zpřehlednění by také bylo možné zanesením výsledovaných shodných či odlišných projevů v kresbě (s normou, s projevy autistických dětí), např. v části Shrnutí – kondenzovaným textem, tabulkou.

Analýzy kreseb jsou uzavřeny komparací kreseb obou dětí, kde se autorka snaží postihnout shodné či naopak odlišné projevy a je zde i tendence odlišnosti nějakým způsobem interpretovat (např. že se do úrovně kreseb promítá řeč, intelekt, pracovní tempo, obliba kreslení aj.)

Dotazuji se autorky práce, jak pojímá specifický znak kresby dítěte s autismem, a to je rigidita, stereotypie – u obou dětí několikrát pracuje se tvořivostí, která je údajně z obrázku patrná. Jedná se o tvořivost nebo rozšířenou reprodukci – tj. kresby, které mohou být opakovány? (a kterou třeba autorka neviděla, protože zcela jistě neměla v ruce všechny obrázky, jenž děti v minulosti nakreslily).

Byly nalezeny některé znaky, které mohou mít specifickou vazbu na problematiku autismu a o kterých literatura nepojednává? Došlo jen k potvrzení známých údajů nebo se vynořily v průběhu výzkumu a zpracování dat otázky nové, které by mohly být třeba i problémem, zpracovávaným v diplomní práci?

Po formální stránce práce odpovídá požadavkům, je psána čitelně a bez výrazných prohřešků, pouze bych doporučila ještě vnitřní strukturaci některých kapitol pro větší přehlednost.

Práci doporučuji k obhajobě, doporučené hodnocení při kvalitní obhajobě: velmi dobře.

Dr. A.Kucharská, PhD.

V Praze dne 31.5.2010